

A Study of Validity and Reliability of School Effectiveness Scale

Seyfettin ABDURREZZAK

MEB, Edirne, Turkey

Celal Teyyar UĞURLU

Cumhuriyet University, Education Faculty, Sivas, Turkey

Abstract

In this study, it is aimed to develop valid and reliable measurement tool for determining effectiveness of school. For this purpose, analysis is made on the validity and reliability of this scale. It is calculated that exploratory and confirmatory factor analysis for validity of research as well as it is calculated that internal consistency of Cronbach's Alpha for reliability of research. It is benefited from SPSS 18.00 and LISREL 8.7 of package program in statistical operations of data. The study group consisted of all the teachers working in 33 secondary schools in Erzincan city center in 2014-2015 academic year. The exploratory factor analysis was applied to a total of 239 teachers. As a result of the analysis, the variance was determined as 66.27%. At the end of the analysis, to 377 teachers from the same sample were applied to confirmatory factor analysis. As a result of the analysis, the scale has been acceptable fit values (χ^2 / sd (817.72 / 421 = 1.94, RMSEA = 0.05, GIF = 0.88, AGFI = 0.86, RMR = 0.084, CFI = 0.98, NNFI = 0.98) and have been confirmed five factors structures. At the end of the study, the sub-dimensions were classified as principals, teachers, school environment, education process, students, school environment and parents. In the reliability analysis, the Cronbach's Alpha rate was determined to be 0.95. In conclusion, an effective school scale consisting of 31 items and 5 dimensions can be accepted as a reliable and valid scale.

Keywords: Productivity, Effectiveness, Effective School Scale



Inönü University
Journal of the Faculty of Education

Received : 29.11.2017

Accepted : 29.01.2019

Suggested Citation

Abdurrezzak, S., & Uğurlu, C. T. (2019). A study of validity and reliability of school effectiveness scale, *Inonu University Journal of the Faculty of Education*, 20(1), 69-82. DOI: 10.17679/inuefd.359588

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Effective schools are based on students who learn everything exactly. In this sense, it can be taught that effective schools are where basic skills are obtained. The main objective of effective schools is to provide available skills to every student. At the literature, it is determined many features of schools. Apart from this leader of the school administrator, teachers, behaviors, students, education process, parents and the school environment can be considered as components of effective schools.

Purpose

In this study, it is aimed to develop valid and reliable measurement tool to determine the features of effective schools. Therefore, this study is important in terms of demonstrating the amount of current school effectiveness and the thought of contributing to literature.

Method

This survey is the study that develops effective schools scale. For this purpose, scales construct validity and reliability studies are performed. For construct validity, it is used Exploratory Factor Analysis and for reliability, it is looked Cronbach Alpha Parameters. The working group of the study is used 239 teachers for exploratory and 327 teachers for confirmatory. The suitability of the factor analysis was obtained from the Kaiser Mayer Olkin parameters and Bartlett Sphericity test results. According to these findings, it is conducted exploratory factor analysis. Confirmatory Factor Analysis is used for maximum probability technique.

Findings

The exploratory factor analysis of the scale is carried out on 239 teachers who can be put into action. It is developed with Kaiser Meyer Olkin parameters and Barlett Sphericity tests to test the dates suitability to exploratory analysis. As a result analysis, KMO rates 87 Barlett Sphericity test 2669.315 ($p < 15$) is determined. For the factor pattern, maximum variability technique is used among perpendicular turning methods. In factor analysis which consists of 31 items, it is observed common variance merits change between 0.55 and 0.85. Total variance merits which consists scale with five factors is counted as %66.27.

According to Confirmatory Factor Analysis principal potential mutant teachers, potential mutant school atmosphere, and education process potential mutant students, potential mutant parents and school environment potential mutants are verified under five factors. From the confirmatory factor analysis findings, it is observed $\chi^2=1.94$, RMSEA=0.05, GIF=0.88, AGFI=0.084, CFI=0.98, NNFI=0.98. These findings show easily that scale has good adaptation merits.

Cronbach Alpha and reliability analyses are performed to evaluate the statistical validity of the effective school. As a consequence of performed analysis for 31 items, it is found manager sub-dimension is 77, teachers sub dimension is 90, schools atmosphere and education process sub-dimension is 88, students sub-dimension is 92, school environment and parents sub-dimension is 91 and scales total reliability parameters is 95 and this sub-dimension parameters show that scale is pretty much reliable.

Discussion & Conclusion

In the literature, there are a series of developing scale that are used in effective school studies. This study bases on Balcı (1993), Şişman (1996), Baştape (2002) and Ayık's research. Different from the effective school scales of Balcı (1993) and Şişman (1996) in this study, the school environment and the educational process under one factor and can be measured on a single scale with five factors unlike other scales. When developing the same process, it is examined the scales which are in body of literature. Then it is prepared a draft scale which consist of item question pool by taking into consideration the most five important dimension of effective school. As a result, exploratory factor analysis (AFA), in 40 items, 9 items are excluded from the evaluation because of their being overlapped items and being low of their factor load. In consequence this, it is observed that the scale is five dimensions. As a result of analysis which is made with 31 items, the scale is five dimensions. As a result of the exploratory factor analysis, confirmatory factor analysis (CFA) reveals that five-dimension scale is responsive scale.

As a result, the ESS form is composed of 31 items and the items are scored in the "1-I disagree and "5-full agree range. There are no items rated as reverse in the scale. Total score can be taken from each factor and all of the scale. The increase in the scores obtained from a factor indicates that teachers' perceptions about that factor have increased. For example, the high score from the teachers factor in the form can be interpreted as the perception of the effective school teachers about the dimension of teachers. At the end of the studies, the sub-dimensions of scale are entitled as principal, teachers, school atmosphere and education process, students, school environment and parents.

As a result of the validity and reliability of the effective school scale, five factors are determined with 31 items. All in all, the current version can be accepted as a reliable and valid effective school scale consisting of 31 items from 5 dimensions. The scale can be used with large working group and with different sample next term.

Etkili Okul Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Seyfettin ABDURREZZAK

MEB, Edirne, Turkey

Celal Teyyar UĞURLU

Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sivas, Türkiye

Öz

Bu çalışmada okul etkililiğini belirlemeye yönelik geçerli ve güvenilir bir ölçme aracının geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik analizi çalışmaları yapılmıştır. Araştırmanın geçerliğini belirlemek amacıyla Cronbach's Alpha iç tutarlılık katsayısı hesaplanmıştır. Verilerin istatistiki işlemlerinde SPSS 18.00 ve LISREL 8.7 paket programları kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2014-2015 eğitim öğretim yılında Erzincan ili merkez ilçesindeki toplam 33 ortaokulda görevli öğretmenlerin tamamı oluşturmuştur. Kapsam geçerliği uzman görüşüyle sağlanan taslak ölçek, açumlayıcı faktör analizi çalışması için 239 öğretmene uygulanmış ve analiz sonucunda açıklanan toplam varyans %66.27 olarak tespit edilmiştir. Doğrulamalı faktör analizi aynı evrenden alınan 377 öğretmen üzerinden yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda ölçeğin kabul edilebilir uyum değerleri verdiği görülmüş (χ^2/sd (817.72/421)=1.94, RMSEA=0.05, GIF=0.88, AGFI=0.86, RMR=0.084, CFI=0.98, NNFI=0.98) ve beş faktörlü bir yapıya sahip olduğu doğrulanmıştır. Ölçekte yer alan alt boyutlar "yönetici", "öğretmenler", "okul ortamı ve eğitim süreci", "öğrenciler" ve "okul çevresi ve veliler" şeklinde adlandırılmıştır. Güvenirlik analizinde ölçeğin Cronbach's Alpha değeri 0.95 olarak hesaplanmıştır. Analiz sonuçları, Etkili Okul Ölçeği'nin 5 boyut ve 31 maddeden oluşan geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Verimlilik, Etkililik, Etkili Okul Ölçeği



Inönü Üniversitesi
Eğitim Fakültesi Dergisi

Gönderim Tarihi : 29.11.2017

Kabul Tarihi : 29.01.2019

Önerilen Atıf

Abdurrezzak, S., ve Uğurlu, C. T. (2019). Etkili okul ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Inönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(1), 69-82. DOI: 10.17679/inuefd.359588

GİRİŞ

Çağımızda önemi günden güne artan okulların (Uğurlu, Beycioğlu ve Özer, 2011) değişime açık, teknolojinin yaygın kullanıldığı, çalışanlar arasında işbirliği ve yönetimde etkili liderlik uygulamalarının var olduğu kurumlar (Beycioğlu, 2009) olmasının yanında bir görevinin de gelecekte toplum için önemli görülen konuları öğrencilere öğretmeyi tasarlamak olduğu (Schlechty, 2014, s.55) ifade edilmektedir. Eğitim sisteminin temelini okullar oluşturmaktadır. Bu bakımdan bir eğitim sisteminin başarılı olması okulun başarılı olmasına bağlıdır (Aytaç, 2013, s.3).

Başarılı okullar olarak adlandırılan etkili okullarla ilgili yapılan çalışmaların tarihi 1970'li yıllara kadar dayanmaktadır. Etkili okul, tanım itibarıyla temel becerilerin tüm öğrenciler tarafından öğrenilmesinin hedeflendiği okuldur (Brookover, 1985; Taylor, 1990, s.2; Akt. Balcı, 2013, s.10-16). Etkili okullar, öğrencilerin gelişimsel özelliklerine göre desteklendiği, bireysel farklılıklarına uygun öğrenme ortamlarının oluşturulduğu (Özdemir, 2013, s.36; Şişman ve Turan, 2005, s.124) ve okulla ilgili tüm paydaşların beklentilerinin yerine getirildiği okullardır (Şişman ve Turan, 2005, s.124). Bu bağlamda Evers ve Bacon (1994), etkili okulların yedi temel özelliğinin (1) belirgin okul amaçları, (2) öğrenci durumunun sıklıkla takip edilmesi, (3) güvenli bir okul ortamı ve çevresi, (4) yüksek başarı ilişkin beklentiler, (5) öğrencilerin öğrenmesi için sunulan imkân ve süre, (6) okul müdürünün liderliği ve (7) olumlu okul aile ilişkileri olduğunu belirtmişlerdir. Debevoise (1984) ise, etkili okullarda öğretmenler arasında iyi iletişim olduğunu, bu iletişim sayesinde öğretmenlerin okula karşı ilgisinin ve performansının arttığını ifade etmiştir.

Etkili okullara yönelik yapılan bazı çalışmaların (Clark, 1984; Hallinger ve Murphy, 1986; Levine ve Lezotte, 1990; McCormack ve Kritek, 1982; Purkey ve Smith, 1983; Sammons, Hilman ve Mortimore, 1995; Teddlie ve Stringfield, 2007; Urena, 1988;) taranmasıyla, bu okullarda okul yöneticisinin liderliği, öğretmen davranışı, müfredat, öğretme öğrenme süreci, öğrenci, okul kültürü ve iklimi, çevre ve aile ilişkileri gibi bazı özelliklerin ortak olduğu görülmüştür (Akt. Şişman, 2013, s.131). Bu çalışmada da, etkili okulun okul yöneticisi, öğretmenler, okul ortamı ve eğitim öğretim süreci, öğrenciler ve okul çevresi ile aileler gibi bileşenleri irdelenmiş olup, bunlardan bahsedilmiştir.

Etkili Okulda Okul Yöneticisi

Eğitim yönetiminin amacı, toplumun eğitim ihtiyacını karşılamak için kurulan eğitim örgütünü önceden belirlenen hedefleri gerçekleştirmek için etkili bir biçimde işletmek ve yenileştirmektir (Başaran, 1996, s.14). Bu amaçla okulu sahip olduğu kaynaklar ölçüsünde etkili ve verimli yönetmek görevi okul yöneticilerine aittir. Bir okul yöneticisinin ilk ve öncelikli görevi, okulda etkili bir öğretimin gerçekleştirilmesini sağlamaktır. Burada etkili öğretim ile ifade edilen belirlenen hedeflerinin gerçekleştirilmesidir. Çünkü yönetsel ve örgütsel davranışların tümü okulda daha etkili bir öğretimi gerçekleştirmeye katkı sağladığı ölçüde yasal ve meşrudur (Aydın, 2010, s.311). Okul müdürünün etkililiği, okuldaki her öğrencinin başarılı olması ile sosyal ve duygusal açıdan gelişiminin sağlanması için gerekli olan uygulamaları gerçekleştirmesine bağlıdır (Karslı, 2004, s.9). Bu bağlamda bu türden uygulamaları sağlayabilecek etkili okul müdürlerinin temel özelliklerinin girişken, cesur, özverili çalışan, yönetimle birlikte eğitim ve öğretim konularında kendilerini sürekli geliştiren, yetiştiren ve zamanı başarılı bir şekilde kullanmayı bilen bireyler (Gümüşeli, 1996) olduğu ifade edilmiştir.

Etkili Okulda Öğretmenler

Öğretmen etkililiği, öğretmenin öğretim eylemini başarıyla gerçekleştirmek için gerekli eylemleri planlaması ve bunları yürütmedeki kendine olan güvenidir (Hoy ve Miskel, 2012, s.153). Borich (2000), etkili öğretmenlerin kendilerinin de aynı zamanda etkili öğrenenler olduklarını belirtmiş ve etkili öğretmeni, kendisini işine adanmış ve öğrencilerine her konuda yardımcı olan, onların öğrenmeleri ve gelişimleri için maksimum çaba harcayan kişi olarak tanımlamıştır. Etkili öğretmenler öğrencileri ile sağlıklı iletişim kurarak, işbirliğine dayalı bir sınıf ortamında, etkileşime dayalı öğretim gerçekleştirmektedirler (Gündoğdu ve Silman, 2010, s.261-267). Etkili öğretmenler vücut dilini etkili kullanırlar ve ses tonlarıyla, davranışlarıyla, mimik ve jestleri ile de konuşurken kullandıkları kelimelerle sınıf içerisinde bir güven ortamı yaratırlar. Bu bakımdan öğrenmeyi öğrenciler açısından daha kolay hale getirirler (Tatar, 2004).

Etkili Okulun Ortamı ve Eğitim Süreci

Etkili okulların en belirgin özelliği, açıkça belirlenmiş ve üzerinde anlaşmaya varılmış öğretim amaçlarıdır (Purkey ve Smith, 1985). Bir örgüt olarak belirli amaçları gerçekleştirmek için bir araya gelmiş insanlardan oluşan okulların, kültürü ve çalışma ortamını şekillendiren bir iklimi vardır. Okul kültürü, çevresinde var olan kültüründen tümüyle ayrılmış değildir. Çünkü bir okul ortamında bir araya gelen insanlar öncelikle bu okul çevresinden buraya geldikleri için, okula gelirken sosyal çevrelerinden bazı kültür örüntülerine sahip olarak gelirler. Bu bakımdan tüm okul paydaşlarının paylaştıkları ortak bir kültür olan okul kültürü, çevresinin kültürüne göre bir alt kültür, kendi içindeki alt kültürlerle göre de baskın bir kültürdür (Şişman ve Turan, 2005, s.133).

Etkili okullarda yapılan eğitim öğretim sürecine ilişkin özellikler düşünüldüğünde Ada ve Baysal (2012, s.103) etkili eğitimde olması gereken beş özelliği şöyle ifade etmişlerdir.

- Öğretmen ve öğrencilerin birlikte çalışması. Öğretmen ve öğrencilerin bir ürün veya fikir üretmek amacıyla grup aktiviteleri oluşturmaları sağlanır.
- Müfredata paralel olarak dil ve yazı becerileri oluşturulması. Tüm konularla ilgili olarak yazı yazma stratejileri oluşturulur ve dilde yeterlilik geliştirilmeye çalışılır.
- Derslerle öğrencilerin gündelik hayatlarının ilişkilendirilmesi. Öğrencilerin evde, toplum içinde ve okulda var olan deneyimleri öğretmen ve müfredat bağlamında ilişkilendirilir.
- Öğrencilerin zorlayıcı konularla ilgilenmeye teşvik edilmesi. Öğrencilerin performansını geliştirmek amacıyla zorlayıcı standartlar oluşturulur ve daha karmaşık konular anlama becerisini geliştirmek amacıyla aktiviteler düzenlenir.
- Öğrenciye, ders esnasında derse katılımının önemi kavratılması. Derste sadece öğretmenin konuşması yerine, akademik bir amaç doğrultusunda ilerleyen küçük grup aktiviteleriyle öğrenci öğretmen etkileşimi sağlanmaya çalışılır.

Etkili Okulda Öğrenciler

Öğrenci, planlı eğitim yapılan bir eğitim yerinde önceden tasarlanan bir eğitim programının gerektirdiği öğrenme yaşantılarına göre belirli bir sürede eğitilen kişi (Başaran, 1996, s.101; Başaran ve Çinkır, 2011, s.357) olarak tanımlanmıştır. Etkili okullarda öğrencilerin ilgi ve kabiliyetlerine uygun eğitim-öğretim etkinlikleri düzenlenmektedir. Bu okullarda her öğrenci bir değer olarak kabul edilir. Öğrencilerin okulun eğitim-öğretim ve yönetim etkinliklerine katılmaları teşvik edilir (Ayık, 2007, s.81).

Etkili Okulun Çevresi ve Veliler

Okulun amaçlarını gerçekleştirebilmesi, aile ile okulun işbirlikli çalışmasıyla mümkün olabilir. Bunun için, okulun hedeflerinin aileler tarafından benimsenmesi, karşılıklı güvenin olması, okulun toplum açısından yol göstericiliğinin bilinmesi, öğrencilerle ilgili konularda okula danışılması gerekmektedir. Bu sayılanların gerçekleşmesi okul ve aile arasında olumlu ve iyi işleyen bir iletişimin ağı ile mümkündür (Koçak, 1991). Araştırmalar, öğrencilerin okul başarısı ile ailesi ve onun sosyal çevresinin nitelikleri arasında ilişki olduğunu göstermiştir. Aynı zamanda yapılan araştırmalar ekonomik olarak zengin olanaklara sahip ailelerin çocuklarının çoğunlukla daha üst düzeyde başarı gösterdikleri görülmüştür (Gonzalez, 2004). Bu bağlamda başarılı ve etkili bir okul-aile işbirliği için; okul tarafından ev ziyaretleri yapılmalı, ana-babaların, öğretmenlerin ve çocukların katılacakları gezi, gözlem, konferans gibi etkinlikler planlanmalı, toplantılar gerçekleştirilmeli, velilerin okul hakkındaki görüşleri dikkate alınmalı, veliler öğrencilerinin performansı hakkında bilgilendirilmeli ve onlara örnek ders gösterisi gibi etkinlikler düzenlenmelidir (Arslan ve Nural, 2004).

Bu bağlamda yukarıda da ifade edildiği gibi, okul yöneticisi, öğretmenler, okul ortamı, eğitim süreci, öğrenciler, aileler ve okulun içinde bulunduğu çevre, okul etkililiğinin sağlanmasında önemli bileşenler olarak görülmektedir. Bu bakımdan yapılan bu çalışma, okul yöneticisi, öğretmenler, öğrenciler, okul ortamı, eğitim süreci, aileler ve okulun çevresi bağlamında okulun etkililiğini betimleyecek bir ölçme aracı geliştirme çalışmasıdır. Böylelikle bu çalışmada, okulların etkililiğini betimlemeye yönelik yapılan çalışmalarda kullanılmak üzere geçerli ve güvenilir bir ölçme aracının geliştirilmesi amaçlanmıştır. Okulların etkililiğini belirlemeye yönelik geliştirilen bu ölçek ile alanda elde edilecek verilerin, araştırmacı ve uygulayıcılara önemli dönütler vermesi ve alana sağlayacağı katkı bakımından önemli görülmektedir.

YÖNTEM

Araştırma Deseni

Bu araştırma öğretmenlerin etkili okula ilişkin algılarının betimlenmesinde kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir ölçek geliştirme çalışmasıdır.

Araştırma Grubu

Araştırma Grubu I

Araştırmanın deneme uygulamasında çalışma grubunu 2014-2015 eğitim öğretim yılında Erzincan ili merkez ilçe ve merkeze bağlı belde ve köylerde yer alan toplam 33 ortaokulda görev yapan 124 öğretmen oluşturmuştur. Araştırmaya katılan 124 öğretmenin 72'si (%58) erkek, 53'ü (%42) kadın; 112'si (%90,3) lisans, 12'si (%9,7) yüksek lisans düzeyinde öğrenim görmüştür. Katılımcıların 73'ü (%58,9) 1 ile 4 yıl, 36'sı (%29) 5 ile 10 yıl ve 15'i ise (%12,1) 11 yıl ve üzerinde kıdeme sahiptir.

Araştırma Grubu II

Araştırmanın II. çalışma grubunu aynı örneklem içinde fakat I. çalışma grubundaki öğretmenlerden farklı 239 öğretmen oluşturmuştur. Araştırmaya katılan 239 öğretmenin demografik özelliklerine bakıldığında 113'ü (%47,3) erkek, 126'sı (%52,7) kadın; 124' ü (%89,9) lisans, 23 (%9,6) yüksek lisans, ve 1' i (%0,5)

doktora düzeyinde öğrenime sahiptir. Aynı zamanda 92'si (%38.5) 1 ile 4 yıl, 96'sı (%40.1) 5 ile 10 yıl ve 51'i (%21.4) 11 yıl ve üzeri kıdeme sahip olduğu görülmüştür.

Araştırma Grubu III

Araştırmada doğrulayıcı faktör analizi için daha önceki çalışma grubuna benzerlik gösteren yeni bir çalışma grubu belirlenmiştir. Bu amaçla araştırmanın III. çalışma grubu aynı örneklem içinde I. ve II. çalışma grubundaki öğretmenlerden farklı olan 377 öğretmenden oluşmuştur. Araştırmaya katılan 377 öğretmenin demografik özelliklerine bakıldığında 183'ü (%48.5) erkek, 194'sı (%51.5) kadındır. Araştırmaya katılanların 336'sı (%89.1) lisans, 40 (%10.09) yüksek lisans düzeyinde öğrenime sahiptir. Katılımcıların 145'i (%38.5) 1 ile 4 yıl, 134'ü (%35.5) 5 ile 10 yıl ve 98'i (%26) 11 yıl ve üzeri kıdeme sahip olduğu görülmüştür.

Tavşancıl (2014, s.142), likert tipi ölçek geliştirmede söz konusu araştırma grubunun ölçekte yer alan madde sayısının en az beş ya da on katı olması gerektiğini belirtmiştir. Bu amaçla araştırma grubunun madde sayısının en az beş katı olmasına özen gösterilmiştir.

Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi

Tavşancıl (2014, s.141), ölçek geliştirme sürecinde izlenmesi gereken sekiz basamak olduğunu belirtmekte ve bu basamakların deneme öncesi, deneme (pilot uygulama) ve deneme uygulamasından elde edilen verilerin çözümlenmesi şeklinde genel olarak da üç aşamadan oluştuğunu vurgulamaktadır. Bu çalışmada da ölçek geliştirme süreci üç aşamadan oluşmaktadır.

Deneme Öncesi Yapılan Çalışmalar

Etkili okula yönelik ölçeğin hazırlanmasında etkili okul ile ilgili yerli ve yabancı alanyazın taraması yapılmış, konu ile ilgili araştırmalarda kullanılan veri toplama araçları incelenmiştir. Ölçek, Balcı (1993), Şişman (1996), Baştape (2002) ve Ayık'ın (2007) çalışmaları esas alınarak geliştirilmiştir. Etkili okulun boyutları dikkate alınarak 120 maddelik soru havuzundan oluşan taslak bir ölçek hazırlanmıştır. Kapsam geçerliliği için taslak ölçekte yer alan maddeler bir eğitim bilimleri alan uzmanı ve iki öğretmen tarafından incelenmiş, ölçek ifadelerinin anlaşılır olup olmadığı irdelenmiştir. Maddelerin yeterli düzeyinin değerlendirilmesinde 10'lu dereceli puanlama anahtarı kullanılmıştır. Dereceli puanlama anahtarına göre uzmanlar arası uyumda yüksek olan maddeler ölçeğe alınmıştır. Bir ölçme ve değerlendirme uzmanının görüşüne başvurularak, analiz sonucunda elde edilen bilgiler kuramsal bilgiler ve ilgili araştırmalar temelinde ölçek taslağı 40 maddeye indirilmiş ve ölçek ön uygulamaya hazır hale getirilmiştir. 2014-2015 eğitim yılında Erzincan ili merkez ilçe ve merkeze bağlı köy ve beldelerde yer alan 33 ortaokulda görev yapan 124 öğretmen ile ölçeğin deneme uygulaması yapılmış ve sonuçta beş boyutlu 31 maddeye ulaşılmıştır. Neale ve Liebert (1980), faktör örüntüsünün oluşturulmasında .30 ile .40 arasında değişen faktör yüklerinin alt kesme noktası olarak alınabileceğini belirtmişlerdir (Tavşancıl, 2014, s.48). Çalışmanın deneme uygulamasında yapılan Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) sonuçlarına göre faktör yük değerleri .40 un altında ve binişik olan maddeler ölçekten çıkarılmıştır. Hazırlanan ölçekte yer alan 31 maddenin her birinin karşısına birden beşe doğru sıralanmış cevaplama çizelgesi yerleştirilmiştir. Maddeler için belirlenen puan karşılıkları ise; 5= tam katılıyorum, 4= çok katılıyorum, 3= orta derecede katılıyorum, 2= az katılıyorum ve 1= hiç katılmıyorum şeklindedir.

Deneme (Pilot Uygulama)

Ön uygulaması yapılan ölçeğe son hali verildikten sonra yapı geçerliği ve güvenilirlik analizlerinin yapılması amacıyla ölçek, 2014-2015 eğitim yılında Erzincan ili merkez ilçe ve merkeze bağlı köy ve beldelerde yer alan 33 ortaokulda görev yapan öğretmenlere uygulanmıştır. Açıklayıcı faktör analizi bu örneklem grubundaki toplam 239 öğretmen üzerinden gerçekleştirilmiştir. AFA' da temel bileşenler analizi tekniğinden yararlanılmıştır. AFA yapılan ölçeğin bir süre sonra doğrulayıcı faktör analizi (DFA) ve iç tutarlık açısından güvenilirlik analizleri aynı evren üzerinden alınan 377 öğretmenden alınan veri setleri üzerinden yapılmıştır.

Deneme Uygulamasından Elde Edilen Verilerin Analizi

Etkili Okul Ölçeği'nin (EOÖ) yapı geçerliliği için AFA ve DFA, güvenilirlik çalışmasında ise iç tutarlık katsayısı (Cronbach Alpha) ve madde analizlerine yer verilmiştir. Verilerin istatistiksel işlemlerinde SPSS 18.00 ve LISREL 8.7 paket programından yararlanılmıştır. Verilerin faktör analizi için uygunluğu Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) katsayısı ve Barlett Sphericity testi sonucundan elde edilmiş, bu bulgulara dayalı olarak AFA yapılmıştır. Ölçeğin faktör yapı modeli DFA ile test edilmiş ve DFA' da maksimum olabilirlik tekniği kullanılmıştır. Ölçekte 5 değişkenli model için uyum istatistikleri hesaplanmıştır. Bunun için ki kare, kök ortalama kare yaklaşım hatası (RMSEA), karşılaştırmalı uyum indeksi (CFI), normlaştırmış uyum indeksi (NFI) ve normlaştırmamış uyum indeksi (NNFI) değerleri incelenmiştir. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları aşağıda özetlenmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde Etkili Okul Ölçeği'nin geliştirilme aşamalarında geçerlik ve güvenirlikle ilgili yapılan çalışmalar bulunmaktadır.

Yapı Geçerliğine İlişkin Bulgular

Ölçeğin yapı geçerliliği için AFA ve DFA yapılmıştır. AFA uygulamada geri dönen ve işlemeye uygun 239 öğretmen üzerinden, DFA 377 öğretmen üzerinden gerçekleştirilmiştir. Etkili Okul Ölçeği'nin AFA ile istatistiklerine bakılarak, faktör yük değerleri .40'ın altında kalan maddeler değerlendirme dışında tutulmuştur.

Açımlayıcı Faktör Analizi

Yapı geçerliği, testten elde edilen puanların test ile ölçülmek istenen kavramın (yapının) gerçekte ne derece ölçebildiği ile ilgilidir (Büyüköztürk, 2002). Ölçeğin yapı geçerliğini test etmek için öncelikle 31 madde üzerinden faktör analizi yapılmıştır. Toplanan verilerin AFA'ya uygunluğunu test etmek için Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı ve Barlett Sphericity Testleri ile ön incelemeler gerçekleştirilmiştir. Yapılan analizler sonucunda KMO değeri .87; Barlett Sphericity Testi sonucu 2669.315 ($p < .05$) bulunmuştur. KMO değerinin .50'nin altına düştüğü zaman faktör analizi yapılamayacağı yorumu yapılır. Faktörleştirilebilirlik için KMO'nun .60'dan yüksek çıkması beklenir. Bunun için .80 ile .90 arasındaki değerler "iyi" düzeyde kabul edilir. Sapnas (2004), 100 kişilik bir örneklem sayısının ölçeğin faktör yapısının ortaya konması için yeterli olduğunu ifade ederken, Preacher ve MacCallum (2002), örneklem büyüklüğünün 100-250 arasında olması gerektiği belirtilmektedirler. Ham haliyle 239 kişiye uygulanan ölçek üzerinde 31 maddelik veri seti için normallik varsayımı incelenmiş bazı maddelerdeki uç değerler (z skorlarına bakılarak -3 ile +3 aralığı) kontrol edilmiştir. Maddelerin çarpıklık ve basıklık değerlerinin istenilir aralıkta olduğu görülmüştür.

Bu çalışmada, ölçeğe ilişkin faktör analizlerinin gerçekleştirilebilmesi için veri toplanan katılımcı sayısının tanımlanan mutlak ölçütleri ve Kline'in (1994), belirttiği madde sayısının en az iki katı olmasına yönelik bağlı ölçütü karşıladığı görülmüştür (akt. Kılınç, Büyüköztürk ve Akbaba-Altun, 2014). Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı (.87) ve Barlett Sphericity Testi sonucu (2669.315 $df=465$ $p=.000$) ki-kare değerinin $p < .05$ düzeyinde anlamlı olduğu görülmüştür. Bu sonuçlar elde edilen veriler üzerinde faktör analizi yapılabileceğinin bir göstergesi olarak kabul edilir. Her bir maddenin faktörlerce açıklanan ortak varyansının .30'dan düşük olması beklenir. Ölçeğin faktör deseni için dik döndürme yöntemlerinden maksimum değişkenlik tekniği seçilmiştir. Dik döndürme ölçme aracında yer alan alt faktörlerin birbiriyle ilişkisiz olduğunun varsayıldığı ya da belirlendiği durumlarda kullanılır (Seçer, 2013). 31 madde üzerinden yapılan faktör analizinde ortak varyans yük değerlerinin .55 ile .85 arasında değiştiği görülmüştür.

Tablo 1' de EOÖ' nin birinci faktörü olan yönetici faktörü beş madde ve madde yük değerlerinin .623 ile .776 arasında değer aldığı görülmüştür. Ölçeğin ikinci faktörü olan öğretmenler faktörü yedi maddeden oluşmaktadır ve madde yük değerleri .554 ile .826 arasında değişmektedir. Üçüncü okul ortamı ve eğitim süreci faktörü beş madde ve madde yük değerleri .554 ile .712 arasında, dördüncü öğrenciler faktörü yedi madde ve madde yük değerleri .566 ile .809 arasında ve beşinci okul çevresi ve veliler faktörü yedi madde ve madde yük değerleri .662 ile .850 arasında değer aldığı görülmüştür. Buna göre birinci faktör ölçeğin toplam varyansının %15.66'sını; ikinci faktör %15.43'ünü; üçüncü faktör %13.76'sını; dördüncü faktör %10.85'ini ve beşinci faktör %10.55'ini açıklamaktadır. Tablo 1'de görüldüğü gibi beş faktörlü ölçeğin açıkladığı toplam varyans %66.27 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 1
Etkili Okul Ölçeği Maddelerinin Alt Boyutlara Dağılımı ve Yük Değerleri

Faktör Adı	Ölçek Madde No	Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3	Faktör 4	Faktör 5
Yönetici	Madde 7	.776				
	Madde 9	.746				
	Madde 8	.658				
	Madde 5	.630				
	Madde 6	.623				
	Açıklanan Varyans: 15.66					
Öğretmenler	Madde 15		.826			
	Madde 17		.757			
	Madde 16		.723			
	Madde 13		.707			
	Madde 14		.676			
	Madde 12		.599			
	Madde 11		.554			
Açıklanan Varyans: 15.43						
Okul Ortamı ve Eğitim Süreci	Madde 24			.712		
	Madde 22			.673		
	Madde 20			.650		
	Madde 21			.629		
	Madde 19			.554		
Açıklanan Varyans: 13.76						
Öğrenciler	Madde 29				.809	
	Madde 27				.809	
	Madde 28				.777	
	Madde 33				.749	
	Madde 26				.714	
	Madde 30				.709	
	Madde 32				.566	
Açıklanan Varyans: 10.85						
Okul Çevresi ve Veliler	Madde 37					.850
	Madde 38					.839
	Madde 36					.801
	Madde 40					.789
	Madde 34					.766
	Madde 35					.696
	Madde 39					.662
Açıklanan Varyans: 10.55						
Toplam Açıklanan Varyans : 66.27						

Doğrulayıcı Faktör Analizi

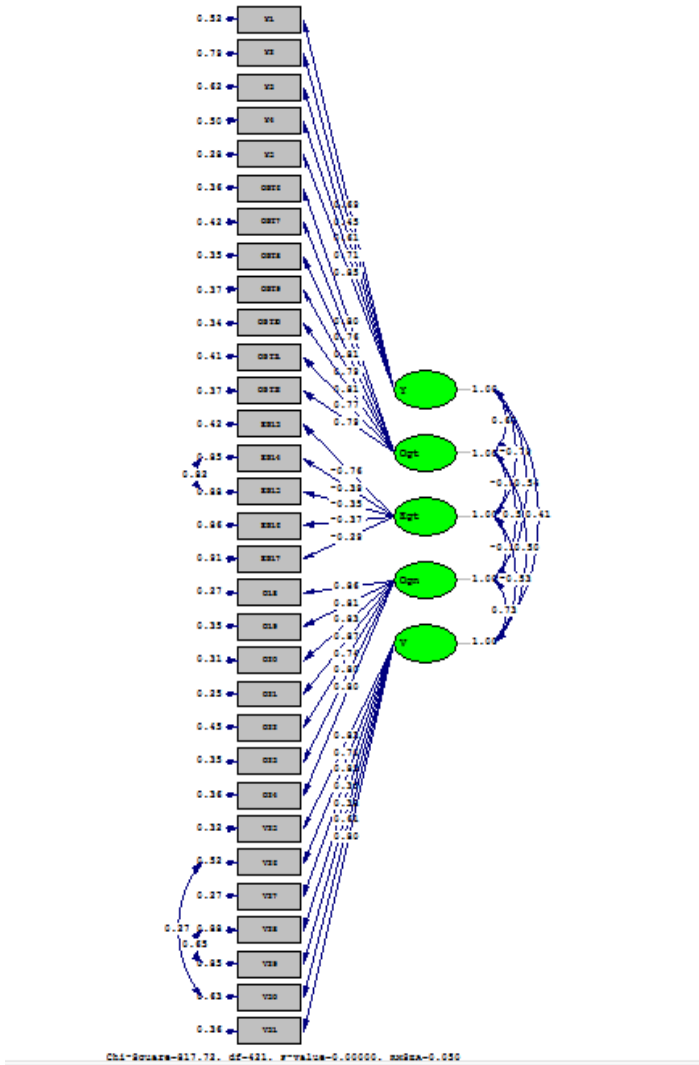
DFA sonuçlarına göre, yönetici gizil değişkeni, öğretmenler gizil değişkeni, okul ortamı ve eğitim öğretim süreci gizil değişkeni, öğrenciler gizil değişkeni ve okul çevresi ve veliler gizil değişkeni olarak beş faktör altında doğrulanmaktadır. DFA sonucundan elde edilen bulgular Tablo 2 ve Şekil 1'de gösterilmiştir. DFA' da χ^2 'nin serbestlik derecesine oranının 1,94 olarak beşin altında olması kabul edilir uyum, CFI değerinin .98 olması nedeniyle iyi uyum, RMSEA'nın 0.05 olması nedeniyle iyi uyum, GFI'nin 0.88 olması nedeniyle iyi uyum, AGFI'nin 0.86 olması nedeniyle iyi uyum (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2010) değerlerine sahip olduğu görülmüştür.

Tablo 2

Etkili Okul Ölçeği'nin Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonucu

χ^2/sd (817.72/421)	1.94
NNFI (Non-Normed Fit Index)	0.98
CFI (Comparative Fit Index)	0.98
RMSEA (Root Mean Square Error of Approximation)	0.05
GFI (Goodness of Fit Index)	0.88
RFI (Relative Fit Index)	0.96
AGFI (Adjusted Goodness of Fit Index)	0,86
RMR (Root Mean Square Residual)	0.084

DFA sonucuna göre ölçeğin maddeleri incelendiğinde, birinci faktör "yönetici" adı altında toplanmakta ve 1, 2, 3, 4 ve 5. maddelerini; ikinci faktör "öğretmenler" adı altında toplanmakta ve 6, 7, 8, 9, 10, 11 ve 12. maddelerini içermektedir. Üçüncü faktör "okul ortamı ve eğitim süreci" adı altında toplanmakta ve 13, 14, 15, 16 ve 17. maddelerini kapsamaktadır. Ölçeğin dördüncü faktörü "öğrenciler" adı altında 18, 19, 20, 21, 22, 23 ve 24. maddelerini ve beşinci faktörü "okul çevresi ve veliler" adı altında toplanmakta ve 25, 26, 27, 28, 29, 30 ve 31. maddelerini içermektedir.



Şekil 1. EOÖ'nün Doğrulayıcı Faktör Analizi

Güvenirliliğe İlişkin Bulgular

Etkili Okul Ölçeği'nin güvenilirliğini istatistiksel yolla değerlendirmek için Cronbach's Alpha güvenilirlik analizleri yapılmıştır. Ölçekte yer alan 31 madde için yapılan analizler sonucunda elde edilen değerler Tablo

3'te gösterilmiştir. Cronbach's Alpha katsayısı özellikle cevapların derecelendirme ölçeğinde elde edildiği durumlarda sık kullanılır ve maddelere ait puanların toplam test puanlarıyla tutarlılığının bir ölçüsüdür (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün ve Demirel, 2013, s.111). Cronbach's Alpha katsayısı 0.00 ile 1.00 arasında değer almaktadır. Eğer Cronbach's Alpha değeri $0.80 < \alpha < 1.00$ arasında ise veri toplama aracı yüksek derecede güvenilir düzeydedir denilebilir (Özdamar, 1997, s.493). Ölçeğin toplam güvenilirlik değeri .95 olarak bulunmuş olup, bu da ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğunu göstermiştir.

Tablo 3
Ölçek ve Alt Boyutlarının Güvenirlilik Değerleri

Faktör	Cronbach Alpha
Yönetici	.77
Öğretmenler	.90
Okul Ortamı ve Eğitim Süreci	.88
Öğrenciler	.92
Okul Çevresi ve Veliler	.91
Toplam	.95

SONUÇ VE ÖNERİLER

Okul etkililiği, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasında farklılık gösteren karmaşık bir kavramdır. Genel olarak öğrenci öğrenmesi veya öğrenci büyümesi, okulun ürünü olarak görülebilir. Netice itibarıyla belli bir zaman içinde okulda var olan öğrencilerin ne kadar çoğunluğu öğrenir ise, okul o kadar etkilidir denilebilir. Günümüzde öğrenme amaçları toplumların okullara yükledikleri görevlere veya onlardan beklentilerine göre farklılık göstermektedir (Balci, 2013, s.14).

Literatürde etkili okul araştırmalarında etkili okul özelliklerini betimlemeye yönelik kullanılan ölçekler yer almaktadır (Arslan, Satıcı ve Kuru, 2007; Ayık 2007; Balci, 1993; Baştepe, 2002; Gökçe ve Kahraman, 2010; Heneveld, 1994; Oral, 2005; Ross ve Gray, 2006; Şişman, 1996;). Öğretmen algılarına göre etkili okulun temel özelliklerini betimlemeye yarayacak geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı geliştirmeyi amaçlayan bu araştırmada, Balci (1993), Şişman (1996), Baştepe (2002) ve Ayık'ın (2007) çalışmaları esas alınmıştır. Bu ölçekte Balci (1993) ve Şişman'ın (1996) etkili okul ölçeklerinden farklı olarak, okul ortamı ve eğitim süreci tek bir faktör altında toplanmıştır. Ölçeğin diğer ölçeklere göre farkı, beş faktörü tek bir ölçekte ölçebilmesidir. Beş faktörlü bu ölçek, etkili okulun okul yöneticisi, öğretmenler, okul ortamı ve eğitim süreci, öğrenciler ve okul çevresi ve veliler boyutlarını içermektedir. Bu bağlamda, geliştirilen etkili okul ölçeğinin, okulların etkililiğini ölçmeye yönelik alanda yapılan çalışmalarda, araştırmacılara fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

Çalışmada ölçek geliştirme ile ilgili alan yazında önerilen ölçek geliştirme sürecinin takip edilmesine özen gösterilmiştir (Erkuş, 2014; Tavşancıl, 2014). Bu amaçla etkili okul ölçeğinin geliştirilmesinde, geçerlik çalışmaları için kapsam ve yapı geçerliği, güvenilirlik çalışmaları için ise Cronbach's Alpha değerleri incelenmiştir. Ölçek geliştirme sürecinde öncelikle alanyazında konu ile ilgili yer alan ölçekler incelenmiş ve etkili okulun beş önemli boyutu dikkate alınarak 40 maddeden oluşan taslak ölçek hazırlanmıştır. Taslak ölçekte yer alan ilgili cümlelerin anlaşılabilirliği bir eğitim bilimlileri alan uzmanı ve iki öğretmen tarafından incelenmiş ve taslağa son şekli verilmiştir. Taslak ölçek 124 öğretmene uygulanmış ve deneme uygulamasında yapılan açımlayıcı faktör analizi sonuçlarına göre 9 madde faktör yüklerinin düşüklüğü ve binişik madde olması nedeniyle değerlendirme dışında tutulmuştur. Eksik ve hatalı verilerin ölçekten çıkarılması ile 31 maddelik ölçek ile 239 öğretmen üzerinden açımlayıcı faktör analizi ve 377 öğretmen üzerinden doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Faktörlere giren maddelerin içeriklerinin incelenmesi neticesinde birinci faktör yönetici (5 madde), ikinci faktör öğretmenler (7 madde), üçüncü faktör okul ortamı ve eğitim süreci (5 madde), dördüncü faktör öğrenciler (7 madde) ve beşinci faktör okul çevresi ve veliler (7 madde) olarak belirlenmiştir. Bu beş faktörlü ölçeğin veriye uyumuna ilişkin yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda serbestlik derecesi ki-kare oranının (χ^2 / sd : 1,94) ikiden küçük ve kabul edilir uyum olduğu, RMSEA değerinin ".05" (iyi uyum), GFI değerinin ".88" (iyi uyum), AGFI değerinin ".86" (iyi uyum), CFI değerinin ".98" (iyi uyum), NNFI değerinin ".98" (iyi uyum) düzeylerde olduğu görülmüştür. Elde edilen bu bulgular beş faktörlü yapısının toplanan veriler ile doğrulandığını göstermiştir (Çokluk vd., 2010). Ölçeğe açımlayıcı faktör analizi uygulanmış ve örneklem büyüklüğünün uygunluğu KMO ve Barlett testi ile

onaylanmıştır (KMO = .87; $\chi^2 = 2669.315$, $p < .000$). Açıklayıcı faktör analizi sonucunda oluşturulan 5 faktörlü ölçek için yapılan doğrulayıcı faktör analizi, ölçeğin iyi uyumlu bir ölçek olduğunu ortaya koymuştur. Etkili okul ölçeğinin güvenilirliğini belirlemek için her bir alt boyuta ilişkin Cronbach's Alpha iç tutarlık katsayıları hesaplanmıştır. Yapılan analizler sonucunda hesaplanan iç tutarlık katsayılarının yönetici alt boyutu için $\alpha = .77$, öğretmenler boyutu için $\alpha = .90$, okul ortamı ve eğitim süreci boyutu için $\alpha = .88$, öğrenciler boyutu için $\alpha = .92$ ve okul çevresi ile veliler boyutu için $\alpha = .91$ olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin toplam Cronbach's Alpha iç tutarlık katsayısı .95 olarak bulunmuştur.

Sonuç olarak EOÖ formu 31 maddeden oluşmakta ve maddeler "1-hiç katılmıyorum" ile "5-tam katılıyorum" aralığında puanlanmaktadır. Ölçekte ters puanlanan madde bulunmamaktadır. Ölçeğin her bir faktöründen ve tümünden toplam puan alınabilmektedir. Bir faktörden alınan puanların artması, öğretmenlerin o faktöre ilişkin algılarının yükseldiğini göstermektedir. Örneğin formda öğretmenler faktöründen alınan yüksek puan, öğretmenlerin etkili okulun öğretmenler bileşenine ilişkin algısının daha yüksek olduğu şeklinde yorumlanabilir. Bu bağlamda, EOÖ'nin geliştirilmesine yönelik yapılan bu çalışmadan elde edilen bulgular, bu ölçeğin okulların etkililiğini beş boyut yönünden ne düzeyde olduğunu betimlemek amacıyla kullanılabilmesini göstermektedir. Yapılan analizler sonucunda, bu haliyle etkili okul ölçeği 5 boyutlu 31 maddeden oluşan geçerli ve güvenilir bir ölçek olarak kabul edilebilir. Geçerlik çalışmaları belirli bir grup ile belirli şartlarda gerçekleştirildiği için bunu genellemek yanlış olacaktır. Bu nedenle ölçeğin geçerliği ve güvenilirliğinin başka çalışma grupları veya daha büyük evren ile test edilmesi önerilebilir.

KAYNAKÇA/REFERENCES

- Ada, S. ve Baysal, Z. N. (2012). Türk eğitim sistemi ve etkili okul yönetimi (2. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Arslan, Ü. ve Nural, E. (2004). Okul öncesi eğitiminde okul-aile işbirliğinin önemi. Milli Eğitim, 162, 99-108.
- Arslan, H., Satıcı, A. ve Kuru, M. (2007). Resmi ve özel ilköğretim okullarının kültür ve etkililik düzeylerinin karşılaştırılması. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi, 13(3), 371-394.
- Aydın, M. (2010). Eğitim yönetimi (9. Baskı). Ankara: Hatipoğlu Yayıncılık.
- Ayık, A. (2007). İlköğretim okullarında oluşturulan okul kültürü ile okulların etkililiği arasındaki ilişki (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum, Türkiye.
- Aytaç, T. (2013). Okul merkezli yönetim (2. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Balcı, A. (1993). Etkili okul: Türkiye'de ilköğretim okullarının etkililiği araştırması. A. Balcı (2013) Etkili okul: Okul geliştirme kuram, uygulama ve araştırma (ss.221-244) içinde. Ankara: Pegem Akademi.
- Balcı, A. (2013). Etkili okul: Okul geliştirme kuram, uygulama ve araştırma. (6.Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Başaran, İ. E. (1996). Eğitim yönetimi (5. Baskı). Ankara: Yargıcı Matbaası.
- Başaran, İ. E. ve Çinkır, Ş. (2011). Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi (5. Baskı). İstanbul: Ekinoks Yayınevi.
- Baştepe, İ. (2002). Normal ve taşımali eğitim yapan resmi ilköğretim okul yönetimi, öğretmen ve sekizinci sınıf öğrencilerinin okul (örgütsel) etkililik algıları (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, Türkiye.
- Beycioğlu, K. (2009). İlköğretim okullarında öğretmenlerin sergiledikleri liderlik rollerine ilişkin bir değerlendirme (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya, Türkiye.
- Büyüköztürk, Ş. (2002). Faktör analizi: Temel kavramlar ve ölçek geliştirmede kullanımı. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetim Dergisi, 8(4), 470-483.
- Büyüköztürk, Ş. (2009). Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı: istatistik, araştırma deseni, SPSS Uygulamaları ve Yorum. Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E.K., Akgün, K.Ş. ve Demirel, F. (2013). Bilimsel araştırma yöntemleri (14. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2010). Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik. Ankara: Pegem Akademi.
- De Bevoise, W. (1984). Synthesis of research on the principal as instructional leader. Educational Leadership, 41(5), 14-20.
- Erkuş, A. (2014). Psikolojide ölçme ve ölçek geliştirme-I: Temel kavramlar ve işlemler. Ankara: Pegem Akademi.
- Evers, J. W. ve Bacon, T. H. (1994). Staff perceptions of effective school components as a means to school improvement and accountability. (ERIC NO: ED379389).

- Gonzalez, R. A. (2004). International perspectives on families, schools, and communities: Educational implications for family school community partnerships. *International Journal of Educational Research*, 41(1), 3-9.
- Gökçe, F. ve Kahraman, P.B. (2010). Etkili okulun bileşenleri: Bursa ili örneği. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(1), 173-206.
- Gümüşeli, A. İ. (1996). Okul müdürlerinin öğretim liderliği-ni sınırlayan etkenler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 2 (31), 414-429.
- Gündoğdu, K. ve Silman, F. (2010). Bir meslek olarak öğretmenlik ve etkili öğretim (Teaching as a profession and effective teaching). Z. Cafoğlu (Ed.) *Eğitim bilimine giriş: Temel kavramlar el kitabı* (259-292) içinde. Ankara: Grafiker.
- Heneveld, W. (1994). Planning and monitoring the quality of primary education in sub-saharan Africa. Washington DC: World Bank. Human Resources and Poverty Division. (ERIC NO: ED383 631).
- Hoy, W. ve Miskel, C.G. (2012). Eğitim yönetimi teori, araştırma ve uygulama (S.Turan, Çev.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Karslı, M. D. (2004). Yönetimsel etkililik. Ankara: Pegem Akademi.
- Kılınç, A. Ç., Büyüköztürk, Ş. ve Akbaba-Altun, S. (2014). Okullarda liderlik kapasitesi ölçeğinin (OLKÖ) Türkçe'ye uyarlanması: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 20(1), 23-46.
- Koçak, Y. (1991). Okul-aile iletişiminin engelleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(6), 129-133.
- Oral, Ş. (2005). İlköğretim okullarının etkili okul kavramı açısından değerlendirilmesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır, Türkiye.
- Özdamar, K. (1997). Paket programlar ile istatistiksel veri analizi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Özdemir, S. (2013). Eğitimde örgütsel yenileşme (7. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Preacher, K. J., ve MacCallum, R. C. (2002). Exploratory factor analysis in behavior genetics research: Factor recovery with small sample sizes. *Behavior Genetics*, 32(2), 153-161.
- Purkey, S. C. ve Smith, M. S. (1985). School reform: The district policy implications of the effective schools literature. *The Elementary School Journal*, 85(3), 353-389.
- Ross, J. A. ve Gray, P. (2006). School leadership and student achievement: The mediating effects of teacher beliefs. *Canadian Journal of Education/Revue canadienne de l'éducation*, 29(3), 798-822.
- Sapnas, K. G. (2004). Determining adequate sample size. *Journal of Nursing Scholarship*, 36(1), 4-4.
- Schlechty, P. C. (2014). Okulu yeniden kurmak (Yüksel Özden, Çev.). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Seçer, İ. (2013). SPSS ile LISREL ile pratik veri analizi: Analiz ve raporlaştırma. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şişman, M. (1996). Etkili okul ölçeği. M. Şişman (2013). *Eğitimde mükemmellik arayışı etkili okullar* (209-212) içinde. Ankara: Pegem Akademi.
- Şişman, M. (2013). Eğitimde mükemmellik arayışı etkili okullar (4. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Şişman, M. ve Turan, S. (2005). Eğitim ve okul yönetimi. Y. Özden (Ed.) *Eğitim ve okul yöneticiliği el kitabı* (99-146) içinde. Ankara: Pegem Akademi.
- Tatar, M. (2004). Etkili öğretmen. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1).1-12.
- Tavşancıl, E. (2014). Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi (5. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Uğurlu, C. T., Beycioğlu, K. ve Özer, N. (2011). Okul müdürlerin eğitim öğretim etkinliklerine yönelik liderlik davranışları, 6. Ulusal Eğitim Yönetimi Kongresi, 16-17 Nisan, KKTC: Eğitim Yöneticileri ve Deneticileri Derneği.

İletişim/Correspondence

Seyfettin ABDURREZZAK
srezzak@hotmail.com

Doç. Dr. Celal Teyyar UĞURLU
celalteyyar@yahoo.com

ETKİLİ OKUL ÖLÇEĞİ

I. OKUL YÖNETİCİSİ

Bu Okulda Okul Yöneticisi;

	Hiç Katılmıyorum	Az Katılıyorum	Orta Derecede Katılıyorum	Çok Katılıyorum	Tam Katılıyorum
1. Öğretmenler arasındaki birliktelik ruhunun oluşmasına yönelik etkinlikler (okul gezileri, okul yemekleri, vs.) düzenler.	1	2	3	4	5
2. Sık sık sınıfları ziyaret ederek, işbaşında öğretmenleri denetler.	1	2	3	4	5
3. Okulun her tarafında sıkça görülür.	1	2	3	4	5
4. Okulun dış paydaşlarının (dernekler, vakıflar, sivil toplum örgütleri, diğer kurum ve kuruluşlar vs.) ve velilerin okula destek olmalarına olanak sağlar.	1	2	3	4	5
5. Okulun gelecekteki resmini ve amaçlarını okul çalışanlarının ve öğrencilerin içselleştirmelerine önderlik eder.	1	2	3	4	5

II. ÖĞRETMENLER

Bu Okulda Öğretmenler;

6. Mesleği ile ilgili gelişmeleri yakından takip ederler.	1	2	3	4	5
7. Öğrencilerin akademik yönden gelişim düzeylerini sık sık kontrol ederler.	1	2	3	4	5
8. Okul içinde ve dışında davranışları ile öğrencilere rol model olurlar.	1	2	3	4	5
9. Okulda birbirleri ile eğitim öğretim konularında paylaşımlarda bulunarak, işbirliği içinde çalışırlar.	1	2	3	4	5
10. Yüksek sorumluluk duygusuna sahiptirler.	1	2	3	4	5
11. Etkili sınıf yönetimi becerisine sahiptirler.	1	2	3	4	5
12. Her öğrencinin biricik olduğu bilinciyle hareket ederler.	1	2	3	4	5

III. OKUL ORTAMI VE EĞİTİM ÖĞRETİM SÜRECİ

Bu Okulda;

13. Okul kültürünün yerleşmesinde ve sürdürülmesinde tüm okul personeli etkilidir.	1	2	3	4	5
14. Okul çalışanlarını ve öğrencileri istekle çalışmaya yönlentecek bir okul iklimi vardır.	1	2	3	4	5
15. Okulun amaçları, okuldaki herkes tarafından benzer şekilde anlaşılır.	1	2	3	4	5
16. Okulun disiplin politikası konusunda okul idaresi ve öğretmenler arasında birliktelik söz konusudur.	1	2	3	4	5
17. Okul ortamı eğitim öğretim sürecini olumlu yönde etkiler.	1	2	3	4	5

IV. ÖĞRENCİLER

Bu Okulda Öğrenciler;

18. Başarıya olan inançları yüksektir.	1	2	3	4	5
19. Sorumluluk almaya isteklidirler.	1	2	3	4	5
20. Sorunlarla baş etme konusunda bilinçlendirilmişlerdir.	1	2	3	4	5
21. Çalışmalarını planlı yürütürler.	1	2	3	4	5
22. Kendi başlarına okuma ve çalışmaları için sınıf kitaplıklarını ve okul kütüphanesini kullanabilirler.	1	2	3	4	5
23. Birbirlerinin öğrenmelerine yardımcı olurlar.	1	2	3	4	5
24. Başarı konusunda yüksek beklentilere sahiptirler.	1	2	3	4	5

V. VELİLER

Bu Okulda Veliler;

25. Okulla ilgili verilecek kararlara katılırlar.	1	2	3	4	5
26. Velisi oldukları öğrenciler hakkında okul idaresi ve öğretmenlerle rahatça konuşabilirler.	1	2	3	4	5
27. Okulu sık sık ziyaret ederler.	1	2	3	4	5
28. Okul idaresi ve öğretmenlerin kendilerinden neler beklediğinin bilincindedirler.	1	2	3	4	5
29. Okul yönetimi ile uyumludurlar.	1	2	3	4	5
30. Okula yönelik öneri ve şikâyetlerini rahatlıkla okul yetkililerine iletebilirler.	1	2	3	4	5
31. Öğrencilerin başarılı olabilmeleri için aktif çalışmaya isteklidirler.	1	2	3	4	5